

GONÇAL LAX

EL MARC FÍSIC

La comarca d'Anoia és una zona de l'interior, situada al centre de Catalunya, formada pel conjunt de terres i de relleus de l'extrem oriental de la Depressió Central Catalana, que confronten amb el Sistema Mediterrani, més concretament amb la Serralada Pre-Litoral.

La comarca rep el nom del riu que la vertebrava, l'Anoia, i és entre les comarques del Solsonès, el Bages, el Baix Llobregat, l'Alt Penedès, l'Alt Camp, la Conca de Barberà i la Segarra.

Podem diferenciar tres sectors de l'àrea d'estudi: la conca d'Òdena, situada a la part central de la comarca, on es troba bona part de la població i la capital, Igualada; l'àrea segarrenca, que comprèn la franja nord-oest i s'articula al voltant del municipi de Calaf, i el sector penedenc que inclou el municipi de la Llacuna i la part sud-oest de la comarca.

Estructuralment les zones central i nord, que coincideixen amb el territori ocupat per la conca d'Òdena i els altiplans de Calaf respectivament, pertanyen a la Depressió Central Catalana, i la zona de l'estret de Capellades, al sud, pertany al Sistema Mediterrani.

La formació dels materials de la Depressió Central és de les eres terciària i quaternària. Abans, la depressió, l'ocupava una mar que anava dels Pirineus a l'antic massís catalano-balear, paral·lelament a l'actual costa mediterrània.

L'antiga xarxa hidrogràfica hi dipositava els materials grossos que avui formen les masses de conglomerats que envolten la depressió. A la comarca d'Anoia es produí el desenvolupament més espectacular d'aquestes formes: la muntanya de Montserrat.

El plegament alpí tancà aquesta mar i els sediments dipositats pels rius l'anaren reblint. D'aquesta manera, a la fi de l'era terciària, quan queda al descobert, la

Depressió Central resta construïda per unes capes eocèniques de sediments marins, generalment calcàries i margues, i per capes oligocèniques rogenques d'origen lacustre compostes per conglomerats, gresos i argiles.

El relleu que ara podem observar a Anoia és el resultat d'una forta erosió sobre aquests materials, molt heterogenis quant a la formació i composició i generalment tous i poc consistents.

La part central de la comarca té forma de closca de nou invertida, excavada pel riu Anoia. Els relleus, en forma de costers, constitueixen muntanyes que no són més que els testimonis dels antics nivells de la depressió i que han quedat enlairats en haver-s'hi instal·lat la xarxa fluvial. La conca anoienca està formada per un seguit de petites torrenteres sense un curs d'aigua regular que van excavant aquests materials tous i formant fondalades. Totes aquestes torrenteres conflueixen a la vall principal. Les primeres ajunten les seves aigües pels volts de Jorba, a la vora de l'inici de la conca d'Òdena. A partir d'aquí el riu Anoia s'obre pas cap a Igualada i en aquest punt central del seu curs és on la vall es converteix en una àmplia plana. També és aquí on rep les aportacions d'una sèrie de rieres que han anat excavant els costats de la conca; les més importants són la riera de Tous, la riera de Carme o la riera d'Òdena. Més endavant el riu s'endinsa per l'estret de Capellades, travessa la Serralada Pre-Litoral i després arriba al Llobregat, on desemboca.

La indústria de la zona, especialment la paperera, sobretot a partir de la ciutat d'Igualada, converteixen l'Anoia en un curs d'aigua mort biològicament abans d'arribar a Capellades. Només una política seriosa de control i contenció de les fàbriques i pobles que fan servir l'aigua del riu podria posar fre a aquesta situació lamentable.

COLITA

COLITA

No tota la comarca està integrada a la conca del riu Anoia; encara que petites, hi ha zones orientades cap a d'altres conques hidrogràfiques, la més important de les quals és al sector nord de l'altiplà de Calaf, on neix el Llobregós, afluent del Segre.

La situació d'Anoia al límit de la Depressió Central i en contacte amb la Serralada Pre-Litoral fa que el clima de la comarca sigui de transició entre el clima cru o continental de la Segarra i el més suau o mediterrani del Penedès. El clima més dur, òbviament, el pateix la zona de Calaf i el més benigne, el sector de Piera. Generalitzant es pot afirmar que les estacions més llargues són l'estiu i l'hivern.

La forma de closca de nou invertida, de cubeta tancada, facilita els fenòmens d'inversió tèrmica que són l'origen de les boires al fons de la conca i que a l'hivern fan més freqüents les glaçades.

La distribució anual de les precipitacions es caracteritza per un màxim equinoccial, amb un clar predomini de la tardor. Les precipitacions a la conca d'Òdena donen una mitjana de 592 mm; a la Llacuna, de 661 mm, i a Calaf, de 575 mm. Les zones més plujoses de la comarca són les muntanyes del Bruc i Montserrat, on se sobrepassen els 700 mm l'any.

A la fossa igualadina les nevades són insignificants. Als altiplans segarrencs de Calaf i als d'Argençola neva més sovint: una mitjana de quatre dies l'any. El fet remarcable és que la neu es conserva als camps pel fred ambiental. Això permet que la terra conservi una calor i una humitat beneficioses per a la germinació dels cereals primerencs.

De la combinació de les característiques tèrmiques i pluviomètriques de la comarca, en resulta el domini d'un clima bastant sec, amb un rellevant balanç hídric negatiu.

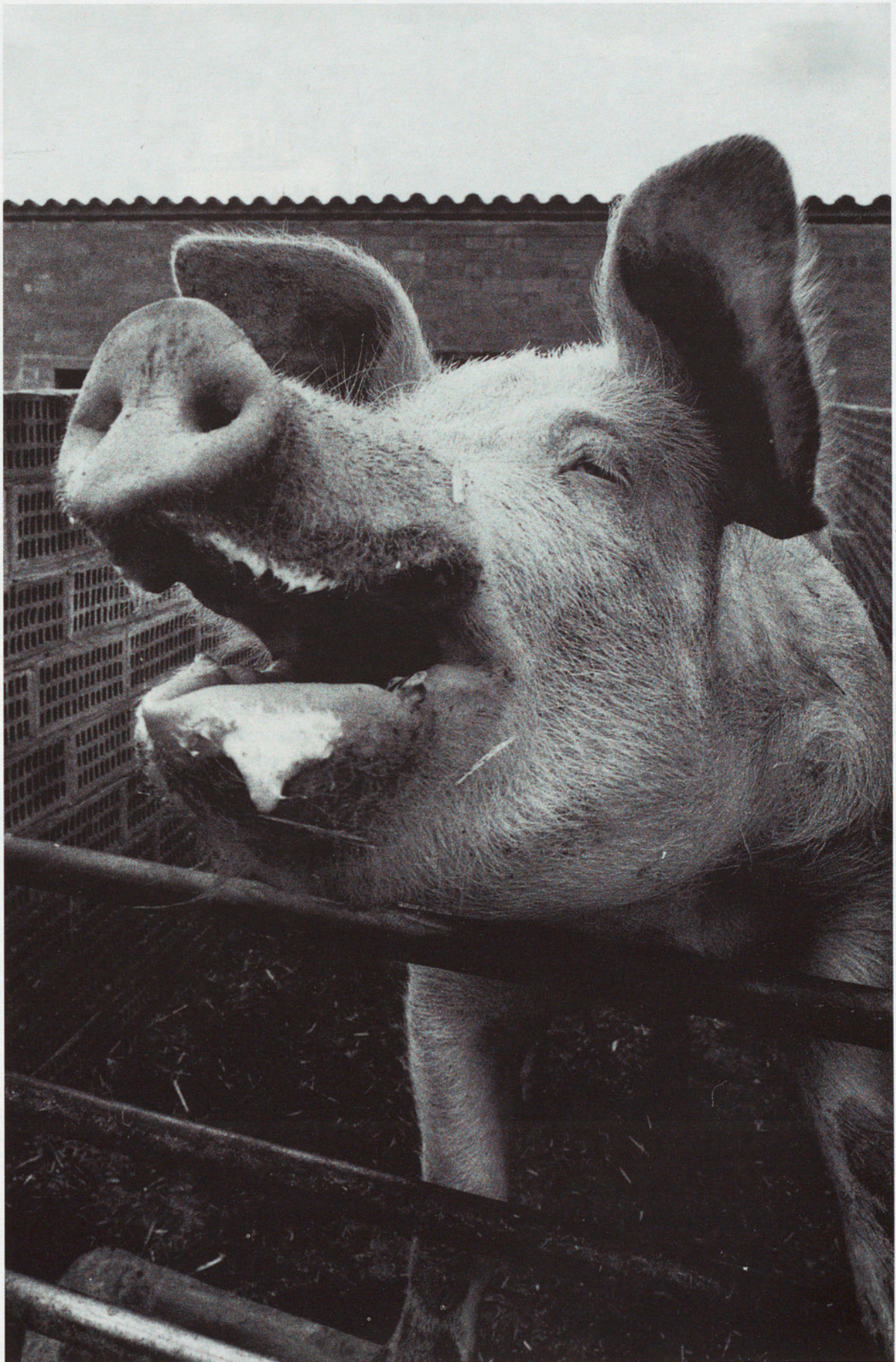
La vegetació natural actual, després de segles i segles d'explotació per part de l'home, acusa forts nivells de degradació. La tala exagerada, l'extensió de l'àrea de conreus, els incendis i el pasturatge excessiu han determinat la desaparició d'una gran part del bosc primitiu, amb la consegüent erosió del sòl que ha perdut fertilitat.

Bona part de la comarca té una vegetació del tipus de terra baixa mediterrània, i tan sols les terres septentrionals i les més occidentals tenen una vegetació de muntanya mitjana de tipus submediterrani.

L'enorme difusió del pi blanc ha estat afavorida per l'home, que n'obté llenya —escorça—, emprada durant molts anys en tot tipus d'activitats humanes. Actualment els alzinars i les rouredes es troben reduïts en nuclis molt localitzats, que caldria preservar de la destrucció amb una cura molt especial. Al nucli central de la comarca, al fons de la conca d'erosió, el bosc és pràcticament inexistent ja que és el lloc més apropiat per a l'establiment humà i que el pla està pràcticament tot conreat.

Aquest és l'àmbit geogràfic i les característiques més destacades de la configuració física de la comarca d'Anoia, que tant han condicionat al llarg dels anys el seu desenvolupament econòmic i social.

GONÇAL LAX

COLITA